مرکز پژوهش‌ها

برآورد نرخ رشد، تورم و ارز در سال ۹۶

برآورد مرکز پژوهش های مجلس نشان می دهد که در سال ۹۶ نرخ رشد اقتصادی به ۳/۷ درصد و نرخ تورم به ۱۱/۲ درصد خواهد رسید از سوی دیگر هم اکنون نرخ ارز بازار، اختلاف چندانی با نرخ ارز تعادلی ندارد لذا می توان گفت که در صورت ثبات شرایط اقتصادی و سیاسی، بعید است که تا انتهای سال، شوکی به بازار ارز وارد شود که بتوان نام جهش ارزی را بر آن اطلاق کرد.

در پیش بینی مرکز پژوهش های مجلس از دخل و خرج دولت در سال ۹۷ تاکید شد

ضرورت پالایش جدی هدفمندی یارانه ها و طرح تحول سلامت

محمد حقگو - رئیس جمهور قرار است لایحه بودجه ۹۷ را یک شنبه هفته آینده به مجلس ارائه دهد. در این راستا، مرکز پژوهش های مجلس، شرایط خاص بودجه ای و مالی دولت را بررسی کرده و نشان داده است که در سال آینده دولت حدود ۳۲۵ هزار میلیارد تومان منابع قابل تحقق و حداقل ۲۸۰ هزار میلیارد تومان مصارف اجتناب ناپذیر (با فرض بودجه جاری معادل سال ۹۶) خواهد داشت. بنابراین در مجموع چیزی حدود ۴۴ هزار میلیارد تومان، معادل ۱۴ درصد از کل منابع قابل وصول را منابع قابل تصمیم گیری دولت در لایحه بودجه سال آینده تشکیل می دهد. با این حال، در صورتی که در بین مولفه های مصرف اجتناب ناپذیر و طبق عرف سال های گذشته، هزینه های جاری، سال ۹۷، ۲۰ درصد افزایش یابد، می توان گفت که بودجه ای بابت طرح های عمرانی باقی نخواهد ماند و لذا اتخاذ راهکارهای ابتکاری برای کاهش تبعات این معضل ضروری است. همچنین این گزارش بر لزوم پالایش جدی هدفمندی یارانه ها و طرح تحول سلامت، - اولی در راستای کمک به نیازمندان واقعی و دومی در راستای اصلاح و تعدیل تعرفه های حوزه سلامت و سطح بندی خدمات در این حوزه - تاکید دارد.

■ **نمایی از نرخ رشد، تورم و نرخ ارز در سال ۹۶**

برآوردها نشان می دهد که در سال ۹۶، نرخ رشد اقتصادی حدود ۳/۷ درصد است و رشد ۱۲/۵ درصدی سال ۹۵ که بیشتر تحت تأثیر رشد صادرات نفت بود، امسال تحقق نمی یابد.

از سوی دیگر نرخ تورم که از نیمه دوم سال ۹۲ تا انتهای سال ۹۴، با شیب نسبتاً تندی در مسیر کاهش قرار گرفت و در پایان سال ۹۵ به نرخ تک رقمی ۹ درصد رسید، پس از آن روندی افزایشی داشته است. به طوری که در انتهای شهریور ماه امسال، این رقم به ۹/۹ رسیده است. در این زمینه بررسی ها نشان می دهد که در صورت تداوم روند کنونی، این نرخ تا پایان سال به حدود ۱۱/۲ درصد خواهد رسید.

در خصوص نرخ ارز به عنوان متغیر مهم دیگر اقتصاد کلان، بررسی های مرکز پژوهش های مجلس نشان می دهد که هم اکنون نرخ ارز بازار، اختلاف چندانی با نرخ ارز تعادلی (که با متغیرهای بنیادین اقتصاد ایران مانند حجم تجارت، ورود و خروج سرمایه و .. متناسب است) ندارد لذا می توان گفت که در شرایط فعلی و در صورت ثبات شرایط اقتصادی، و سیاسی، بعید است تا انتهای سال، شوکی به بازار ارز وارد شود که بتوان نام جهش ارزی را بر آن اطلاق کرد. در خصوص نرخ ارز، نکته حائز اهمیت دیگر نیز مربوط به یکسان سازی این نرخ است. طبق محاسبات انجام شده، هم اکنون، درصد واردات کالاهایی که ارز مبادله ای به آن تعلق می گیرد نسبت به کل واردات کمتر از ۸ درصد است. از طرف دیگر، شکاف نرخ ارز در بازار و نرخ ارز مبادله ای در فصل دوم سال ۹۲ - یعنی زمان راه اندازی اتاق مبادلات ارزی - بیش از ۳۷ درصد بوده است. رقمی که در این دوران روند، نسبتاً کاهشی را طی کرده است و به ۱۷ درصد در زمان جاری تقلیل یافته است. لذا می توان گفت که در صورت وجود ذخایر ارزی کافی نزد بانک مرکزی، برای کنترل نوسانات ناشی از اتخاذ این سیاست و همچنین کاهش تنش های موجود سیاسی، قاعدتاً نباید حذف ارز مبادلاتی شوک اساسی و قابل توجهی بر بازار ارز وارد کند.

■ **پیش بینی دخل ۳۲۵ هزار میلیارد تومانی دولت در سال ۹۷**

عمده منابع قابل وصول دولت را می توان در بخش درآمدها و سهم دولت از عواید نفتی در نظر گرفت. در حوزه درآمدها، متوسط رشد عملکرد درآمدها (شامل درآمدهای مالیاتی، درآمدهای حاصل از مالکیت دولت و ...) در ۱۵ سال اخیر، حدود ۲۷ درصد بوده است. اگر همین میزان رشد را برای سال های ۹۶ و ۹۷ در نظر بگیریم، می توان گفت که درآمدها در سال ۹۷، حدود ۲۳۵ هزار میلیارد تومان برآورد می شود. از سوی دیگر و در خصوص درآمدهای نفتی باید به پیش بینی ها از قیمت نفت و صادرات نفت و میعانات گازی توجه کرد. بر این اساس، پیش بینی سازمان انرژی آمریکا از قیمت نفت در سال ۲۰۱۸، برابر ۵۴ دلار است که با توجه به اختلاف آن با قیمت نفت اوپک و ایران، می توان پیش بینی کرد که قیمت نفت صادراتی ایران در حدود ۴۹ دلار باشد. اما در خصوص صادرات نفت و میعانات گازی، صادرات این محصولات به میزانی در حدود سال ۹۶، محتمل تر به نظر می رسد که در نتیجه باید انتظار صادرات دو میلیون و ۵۳۰ هزار بشکه در روز را در سال ۹۷ داشت. با توجه به سهم ۵۳/۵ درصدی دولت و استان ها از عواید نفتی، و نیز نرخ ارز مبنای ۳۶۳۰ تومان برای محاسبات ارزی، می توان گفت که سهم دولت از عواید نفتی در سال ۹۷ حدود ۹۰ هزار میلیارد تومان خواهد بود.

در مجموع نیز باید گفت که منابع دولت از محل درآمدهای غیر نفتی و عواید حاصل از صادرات نفت در سال ۹۷، برابر با ۳۲۵ هزار میلیارد تومان تخمین زده می شود.

■ **پیش بینی خرج ۲۸۰ میلیارد تومانی دولت در سال ۹۷**

اما در خصوص هزینه های دولت، باید به دو متغیر هزینه های جاری و عمرانی توجه داشت. از منظری دیگر، این دو متغیر، به صورت کلی، خود به هزینه های اختیاری و اجتناب ناپذیر تقسیم بندی می شوند. در حوزه اعتبارات هزینه ای یا هزینه های جاری، با توجه به این که این اعتبارات در ۱۵ سال اخیر، به طور متوسط ۲۰ درصد سالیانه رشد داشته اند، می توان پیش بینی کرد که عملکرد اعتبارات هزینه های جاری در سال ۹۶، حداقل حدود ۲۴۸ هزار میلیارد تومان باشد. در خصوص اعتبارات عمرانی، باید به بخش قابل توجهی از بار هزینه های اجتناب ناپذیر در این حوزه اشاره کرد. به طوری که بار مالی اوراق تعهدزای سال های قبل بابت انتشار اوراق مشارکت، اسناد خزانه، مرابحه و صکوک اجاره در سال ۹۷، حدود ۳۰ هزار میلیارد تومان برآورد می شود. علاوه بر این، بازپرداخت اصل تسهیلات بانکی، تعهدات پرداخت نشده سال های قبل و نیز بازپرداخت اصل وام های خارجی و تعهدات، حداقل معادل رقم پیش بینی شده در قانون بودجه سال ۹۶ یعنی ۲/۳ هزار میلیارد تومان خواهد بود. در مجموع باید گفت که حداقل مجموع مصارف اجتناب ناپذیر (اعتبارات هزینه ای اجتناب ناپذیر و منابع لازم برای بازپرداخت بدهی ها) در سال ۹۷، حدود ۲۸۰ هزار میلیارد تومان خواهد بود. جدول زیر، پیش بینی دخل و خرج دولت در سال ۹۷ را نشان می دهد:

عنوان	مبلغ (هزار میلیارد تومان)
منابع قابل تحقق در سال ۹۷	۳۲۵/۴
مصارف اجتناب ناپذیر (اعتبارات هزینه ای سال ۹۶ + بار مالی ناشی از انتشار اوراق تعهدزا در سال های قبل و بازپرداخت اصل تسهیلات بانکی)	۲۸۰/۶
منابع قابل تصمیم گیری در لایحه بودجه سال ۹۷	۴۴/۸

جدول برآوردها نشانگر این است که امکان تصمیم گیری حداکثر برای ۱۴ درصد از کل منابع قابل وصول (معادل حدود ۴۵ هزار میلیارد تومان) وجود دارد. در این میان اگر رشد هزینه های جاری در سال ۹۷ را همانند ۱۵ سال اخیر، حدود ۲۰ درصد در نظر بگیریم، می توان افزایش حدود ۴۹ هزار میلیارد تومانی را در این بخش دید که از کل منابع قابل تصمیم گیری در سال ۹۷ بیشتر است و عملاً می توان گفت هیچ مبلغی برای اعتبارات عمرانی در سال آینده باقی نخواهد ماند.

■ **چالش اوراق بدهی برای بودجه ۹۷**

با توجه به موارد مذکور، می توان سهم عمده اوراق بدهی در محدود کردن دست دولت برای در نظر گرفتن بودجه عمرانی برای سال ۹۷ را مشاهده کرد. اوراقی که به عنوان راهی برای تامین هزینه های فزاینده دولت در سال های اخیر مورد توجه قرار گرفتند. البته برخی کارشناسان نیز از تکیه بیش از حد بر آن به عنوان آینده فروشی یاد کرده اند.

در هر حال برآوردهای کارشناسان سازمان برنامه و بودجه حاکی از این است که بار مالی اوراق مندرج در قانون بودجه سال ۹۶، برای امسال حدود ۶۵۰ میلیارد تومان است. از سوی دیگر، این رقم به مجموع بار مالی تعهدات سال های قبل (۹۲ تا ۹۵) به میزان ۲۴ هزار میلیارد تومان، اضافه شده که در نتیجه مجموع این رقم را به ۲۵ هزار میلیارد تومان خواهد رساند. این ها همه در حالی است که طبق قانون بودجه سال ۹۶، در مجموع کمتر از ۱۲ هزار میلیارد تومان برای بازپرداخت اصل و فرع این اوراق در نظر گرفته شده است. بدین ترتیب پیش بینی می شود که بار مالی ناشی از انتشار اوراق در سال ۹۷، حدود ۳۰ هزار میلیارد تومان باشد. این آمار و ارقام نشان می دهد که اولاً تداوم این مسیر در سال آینده ثبات و پایداری مالی دولت را به شدت کاهش می دهد.

از سوی دیگر، مرور عملکرد دولت در این راستا نشانگر انحراف های جدی از اهداف اولیه آن است. در این زمینه مثال بارز، به کارگیری اسناد خزانه اسلامی و دیگر اوراق مالی برای سایر بدهی های دولت است. اسناد خزانه اسلامی و دیگر اوراق مالی اسلامی، در ابتدا به منظور سامان دهی بازار بدهی، شفاف شدن بدهی های دولت و پرداخت مطالبات پیمانکاران طرح های عمرانی طراحی و اجرا شد، اما در نهایت و در سال های اخیر از کارکرد اصلی خود منحرف شد؛ به طوری که این اوراق در سال های ۹۵ و ۹۶، برای پرداخت بدهی های دولت بابت خرید تضمینی گندم، پرداخت مطالبات بخش سلامت از دولت و حتی بدهی های آموزش و پروش مورد استفاده قرار گرفت. این اوراق نه تنها کارکردی برای سامان دهی بدهی های دولت ندارد بلکه خود به ابزاری برای ایجاد بدهی تبدیل شده است؛ لذا باید هشدار داد که این موضوع کشور را در آینده ای نزدیک با موضوع نحوه بازپرداخت اصل و سود اوراق مواجه خواهد کرد. بنابراین ممنوعیت یا محدودیت جدی انتشار اوراق برای جبران کمبود بودجه جاری یا ایجاد بدهی های جدید باید به طور جدی مورد توجه تصمیم گیران بودجه ای قرار گیرد.

■ **ابتکارات بودجه ای، راه نجات بودجه دولت**

همان طور که اشاره شد، منابع قابل تصمیم گیری زیادی برای سال آینده در اختیار دولت و مجلس وجود ندارد. حتی اتخاذ رویکرد بودجه عملیاتی که توسط دولت به تازگی اعلام شده است، اگر چه تا حدی بهره وری بودجه ای را برای دولت ایجاد می کند، اما چاره ساز مسائل اساسی دولت در این راستا نخواهد بود؛ لذا در نهایت، ابتکاراتی که می تواند منابع دولت را افزایش دهد و از هزینه های آن بکاهد، باید مورد توجه قرار گیرد.

شناسایی حوزه های پرهزینه و تلاش برای کنترل آن ها:

به عنوان مثال، هم اینک طرح هایی مانند هدفمندی یارانه ها و طرح تحول سلامت، سالانه فشارهای زیادی را بر بودجه عمومی دولت وارد می کند. این در حالی است که عمده کارشناسان بر لزوم پالایش جدی این طرح ها، - اولی در راستای کمک به نیازمندان واقعی و دومی در راستای اصلاح و تعدیل تعرفه های حوزه سلامت و سطح بندی خدمات در این حوزه - تاکید دارند. از جمله نقاط هزینه زای دیگر می توان به طرح های عمرانی فاقد اولویت و توجیه اقتصادی اشاره کرد که به نظر می رسد دولت باید با مدیریت مقاومت های احتمالی، توقف و فروش دارایی آن ها را کلید بزند.

تلاش برای افزایش درآمدهای مالیاتی بدون فشار بر مودیان خوش حساب:

هم اکنون به اذعان مسئولان، حدود ۴۰ درصد از تولید ناخالص داخلی در تور مالیاتی قرار ندارد که از یک سو به کاهش درآمدهای مالیاتی کشور و از سوی دیگر به فشار بر مودیان شناخته شده منجر می شود؛ لذا در این راستا، می توان به کاهش دامنه معافیت های مالیاتی غیر ضروری، پیاده سازی هر چه سریع تر نظام جامع مالیاتی، گسترش پایه های مالیاتی از قبیل مالیات بر سود سپرده های بانکی بیشتر از مبلغ مشخص و وضع مالیات بر عایدی سرمایه اشاره کرد.

مشارکت دهی ذی نفعان در بهبود تراز درآمدهای دولت:

تاکنون بسیاری از راه حل های کاهش هزینه و افزایش درآمدهای دولت، (مانند کاهش هزینه های جاری، مصرف بهینه انرژی، واگذاری طرح های عمرانی، استفاده از سرمایه و تخصص بخش خصوصی برای افزایش بهره وری یا اجرای پروژه های عمومی) به نتیجه مطلوب منتهی نشده اند. به نظر می رسد در مقام آسیب شناسی این موضوع، یکی از دلایل نرسیدن به موفقیت، نبود انگیزه کافی در دستگاه هاست. یکی از روش های کارآمد در این زمینه، استفاده از ساز و کار تسهیم عواید است؛ به عنوان مثال هم اینک در صورتی که دستگاهی، بودجه خود را تا انتهای سال مصرف نکند، این بودجه باید به خزانه باز گردد. در این زمینه، می توان با منتفع کردن دستگاه ها و مدیران از بودجه باقی مانده در انتهای سال، انگیزه دستگاه ها برای صرفه جویی در هزینه ها را مدیریت کرد. نظیر این موضوعات را می توان در بخش های دیگر نظیر توسعه حمل و نقل عمومی، بهره گیری از خدمات فناوری اطلاعات و .. مثال زد.

جدول متوسط [شماره ۶۹۹۷]

طراح جدول : مریم احمدی

افقی:
۱-انباره-فردوس-سرحد-ناقص و کوتاه ۲-ضرر-جدید-پارچه دریایی-پوشاک ۳-ردیف-تند-زاغ-جای خلوت-سقف دهان ۴-بهشت شداد-شیدا-دربست کارخانه-ایستگاه قطار-گشاده ۵-مساوی عامیانه-پناهگاه-عدد ماه-شکننده-گنگ ۶-دانشمند علم وراثت-راسته ای از حشرات-شهری در کشور همسایه ۷-بلیغ-سال-فرمان هنری-تاکنون-دشنام ۸-یازده-کشتی جنگی-حرف انتخاب-سرزمین-کلمه تنبیه ۹-دانه کش بی آزار-کرشمه-قصه گو-از نام های ایرانی به معنی شکست ناپذیر-جوی خون ۱۰-مهمل-سود حرام-راه راست یافته-ستون کشتی ۱۱-برآیندها-شُش-قصه-فقیر

عمودی:
۱-مطر-یار و یس ۲-صدای پاره شدن پارچه-برابری ۳-پایان نامه-شیشه-جایز ۴-نخ تابیده-رفوزه-پیوسته ۵-فلانی-زبان ۶-غلاف شمشیر-باند ۷-دلبستگی-زمخت ۸-واحد پول ژاپن-باد-از حروف ندا ۹-منقار پرنده-نیکوکاران ۱۰-خانه ییلاقی-مخترع تلفن-واحد سطح ۱۱-بوی رطوبت-پسوند شباهت-داد و فریاد ۱۲-بلوا و شورش-از سنگ های معدنی گران بها ۱۳-چهره-عدد مجهول-مادر لر ۱۴-توشه-روشنگری ۱۵-ترمز کشتی-عابد ۱۶-طریق-رود اروپا ۱۷-برجستگی لاستیک-خاک صنعتی-ستیزه ۱۸-گوسفند جنگی-التماس و تضرع-عدد مخصوص ۱۹-آسمان ها-اگر ۲۰-مسامحه-ماده ای سمّی به رنگ سبز که از عمل اسیداستیک در سطح مس به وجود می آید

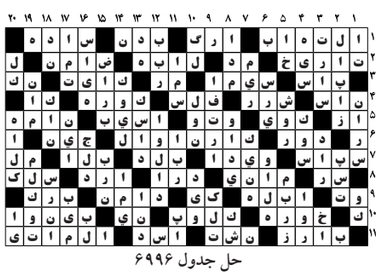

حل جدول ۶۹۹۶

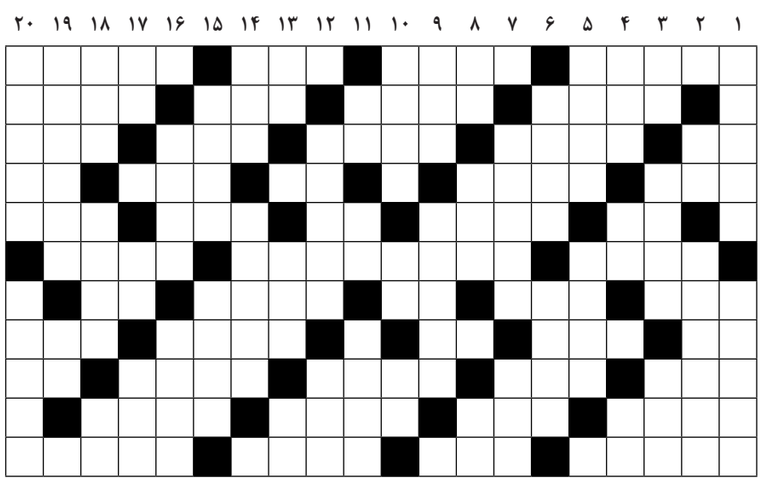

جدول سخت [شماره ۲۱۱]

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی
۱-آنزیم معده-کم ارزش-سقز-خودروی باربری کوچک ۲-رفت و برگشت-سردار تورانی شاهنامه که مغلوب رستم شد-تاوان گرفتن ۳-رشد-نقاش دانمارکی قرن بیستم-بادیوسفید جنگید-آسمانی ۴-بله روسی-اندازه ومقدار-رنگ کاهش در دوتسکین بیمار-نوعی کاغذ جلد کتاب-پاسخ مثبت ۵-خبرگزاری ایتالیا-مرکز ایالت پنسیلوانیا در آمریکا-کنگر فرنگی ۶-انگشت کوچک-ضربه ای در بوکس-رود آراز-الهه عشق در اساطیر یونان ۷-گوشه ای در دستگاه نوا-کودرست-سمت چپ ۸-کم پشت-دسته-شوهر-گران بها و قیمتی-نوعی حلوا ۹-گوشه ای در دستگاه نوا-مروارید-بلندترین قله رشته کوه های زاگرس-پشتوانه استقلال بیت المال ۱۰-پوشیده و پنهان-بسندگی-از آثار داستانی هوشنگ مرادی کرمانی ۱۱-سخن کوتاه و پرمعنا-عارضه ناشی از افزایش بیلی روبین در خون-پرستش-درشت و تنومند.

عمودی
۱-خرس بومی شرق آسیا-از بین برنده ظلم ۲-رمانی خواندنی از نورا رابرتز، بانوی نویسنده آمریکایی-حمله نظامی ۳-سنگ چاقو تیز کنی-زبان قدیم هند ۴-تیر پیکاندار-نتیجه-جملگی ۵-مژده-پایتخت لتونی ۶-بالاترین نقطه چیزی-آدرس ترسیمی ۷-خمیازه-نوعی بیسکویت سبک ۸-پیشوند تکرار-اره دردگری-سفید آذری ها ۹-ایالتی در آمریکا-همسر حضرت یعقوب(ع) ۱۰-علت-برادر اسفندیار در شاهنامه ۱۱-پرجنب و جوش-قرقره کاغذ ۱۲-جانور اهلی علفخوار-غذایی ایتالیایی شبیه ماکارونی ۱۳-زائوترسان-عجیب-کاکل اسب ۱۴-وقت و هنگام-مادر رودابه در شاهنامه ۱۵-از علوم بی پایه قدمایی از نوع شعبده-پرداختن به کاری برای سرگرمی ۱۶-شهری در لرستان-قوه حافظه ۱۷-حق مخالفت-روغن صنعتی-ویتامین محلول در چربی ۱۸-منبع عظیم آب در سطح زمین-سرد مطبوع ۱۹-رمق آخر-سرمایه ۲۰-شکل-زنان بر سر کنند.

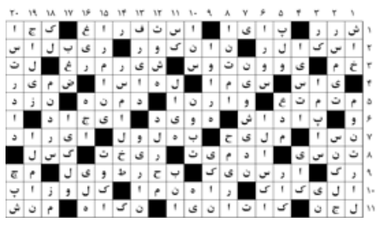
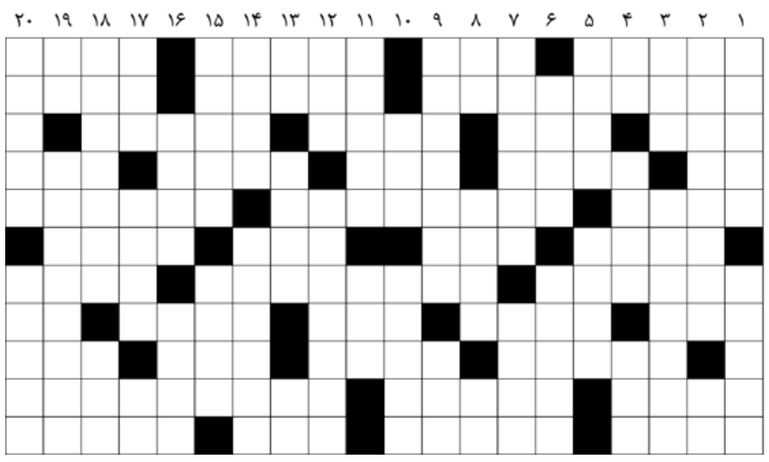
حل جدول شماره ۲۱۰